Norges delegasjon
til den europeiske union

Nr. 01-2019

Nytt fra EU-delegasjonen om

kommunal- og regionalpolitikk

Mot et bærekraftig Europa i 2030 – sentralt både for fremtidens Europa og norske kommuner 3

Hvor står debatten? 3

Hvordan ligger Europa an på bærekraftmålene 4

Tyskland har laget både portal med indikatorer for kommunenes arbeid med bærekraftmålene og veileder for SDG Cities 5

Viken fylkeskommune og OECD lager mal for hvordan jobbe med bærekraftmål 5

Enighet om alle deler av klima- og energiregelverket for 2030 5

Oppdatert strategi for en bærekraftig og sirkulær bioøkonomi 7

Avfallsproduksjonen går ned, men fortsatt 487 kilo kommunalt avfall per person i året 8

EU Urban Agenda – handlingsplanen fra sirkulærøkonomipartnerskapet er fremlagt 9

Økt innbyggermedvirkning er fremtiden 9

50 større europeiske byer har undertegnet erklæringen om Citizens Engagement 9

Madrid går foran og oppretter permanent innbyggerforum 10

Stoler europeere på kommunen? 10

Demokrati og styring i en digital tidsalder 10

Har du ikke installert EUs innbygger-app? 11

Gjenbruk av offentlige data – enda en gang 11

Smart spesialisering: norske regioner medvirker til læring på tvers 12

Grensehindringer: Noe er gjort, men fortsatt masse å ta tak i 13

Trender i bypolitikken 15

Hovedtrekkene i EUs kommende bypolitikk 15

Karbonnøytrale byer blir en av EUs «månelandinger» 16

Si din mening! Europeisk høring om byenes innovasjonsfremmende anskaffelser 17

Fornyelse av små og mellomstore havnebyer ... 17
Byen som levende laboratorium ... 17
Bodø bruker EU-prosjekt til å invitere innbyggerne til stordugnad om fremtidens byrom ... 18
Lær mer om Urban Innovative Actions – Europakommisjonen søker etter eksperter! ... 18
Flere kvinnelige ordførere i Europa! ... 19
Europakommisjonen: Facebook, Google, Twitter er blitt bedre på å bekjempe online hate speech .. 19
Blå vekst – Eus kystregioner får økt betydning ... 20
EUs akvakulturnæring vokser ... 20
EU ønsker vekst i akvakulturnæringen ... 21
Europas blå økonomi gjør maritim arealplanlegging viktigere ... 21
Blandede resultater av EUs fiskeripolitikk ... 22
Interreg-prosjektet Periscope er Agders redskap for å fremme blå vekst I Nordsjøen ... 22
Arktis på dagsorden i det finske formannskapet høsten 2019 ... 23
EUs langtidsbudsjett – hva er status for programmene som angår kommunesektoren ... 25
Digitalt hat-trick i EU ... 25
Europaparlamentet vil videreføre Interreg ... 26
Lest siden sist – kommunal og regionalpolitisk analyse ... 27
Eurostat har lagt frem årets statistiske portrett av Europas menn og kvinner ... 27
Overturisme – hvor skjer det, hva er europeiske kommuners respons? ... 27
Effekten av Brexit på engelske regioner ... 27
Den langsiktige virkningen på Europas fylker av EUs strukturfond ... 27
Demografiske utviklingstrekk i Europa – og nå kan du endelig lage dine egne demografiske kart .. 28
Regional økonomisk utvikling i Europe i perioden 1900-2010, ... 28
Ain't no mountain high enough… Ekspertrapport om områder med geografiske ulemper ... 29
Statststøtte – enklere enn man skulle tro? ... 29
Vil robotene ta jobben din? ... 30
Save the date! ... 30
KILDER TIL INFORMASJON ... 30
PÅ KALENDEREN – NOEN KOMMENDE BEGIVENHETER OG TIDSFRISTER ... 32
Ta kontakt! ... 34

Mot et bærekraftig Europa i 2030 – sentralt både for fremtidens Europa og norske kommuner

Hvor står debatten?

Europakommisjonen har de siste årene invitert til en omfattende diskusjon om fremtidens Europa. Hvilke utfordringer skal vi løse i fellesskap på europeisk nivå og hvilke løses bedre på lokalt, regionalt eller nasjonalt nivå? Hvordan finansierer vi innsatsen – hvordan skal fremtidens budsjett se ut?

Europakommisjonen har forsøkt å besvare spørsmålene gjennom korte diskusjonsdokumenter der de synliggjør konsekvenser og mulige veivalg. Disse dokumentene bygger bl.a. på innspill fra FoU-institusjoner, næringsliv og berørte grupper. I sin tur blir de igjen gjenstand for innbyggerdialog og diskusjon i Parlamentet og Rådet. Det siste av disse refleksjonsdokumentene heter «Toward a Sustainable Europe by 2030» og har akkurat blitt lagt frem. Dokumentet bygger på mange innspill. Europakommisjonen har allerede foreslått satsinger, økt innovasjonsevne og å finne løsninger på miljøutfordringer i budsjettforslaget for 2021-27.

Ved å bruke FNs bærekraftige utviklingsmål (SDG) som kompass, identifiserer refleksjonspapiret viktige oppgaver for overgangen til bærekraft. På alle forvaltningsnivåer forutsettes det engasjement og samarbeid – europeisk, nasjonalt, regionalt og kommunalt – samt aktiv medvirkning fra næringslivet og sivilsamfunnet.

De fire sentrale politiske målene er:

- Å gå fra lineær til sirkulærøkonomi
- Å sørge for bærekraftig matproduksjon (fra «gården til gaffelen»)
- Å legge til rette for fremtidsrettet energiproduksjon, byggeskikk og mobilitet
- Å sikre en sosialt rettferdig overgang til bærekraftsamfunnet.

For å få til dette må følgende innsatsområder innrettes på riktig måte:

- Forskning-, utdannings, innovasjons- og digitaliseringspolitikken
- Regelverkene for finansiering, prising, skattlegging og konkurranse
- Ordninger som legger til rette for et ansvarlig næringsliv og nye forretningsmodeller
- Åpen og regelbasert handel
- Effektiv styring og samsvar på tvers av forvaltningsnivåene.

I dokumentet skisseres tre scenarioer for hvordan man best kan gjøre fremskritt for å nå målene for bærekraftig utvikling.

Scenario 1: En overordnet EU SDGs strategi for å lede alle tiltak fra EU og medlemsstatene – fra europeisk til kommunalt nivå.
I dette scenariet blir bærekraftmålene det strategiske rammeverket for politikkutformingen i EU og medlemsstatene. EU-institusjoner og medlemsstater, inkludert regionale og lokale myndigheter vil jobbe tettere sammen for å sikre bedre samordning. En implementeringsprosess vil bli satt opp for å overvåke fremdrift, og angi milepæler som skal oppfylles innen 2030. Dette innebærer også etablering av en "europeisk prosess for SDG-politikk-koordinering" for regelmessig å vurdere og overvåke fremdrift i gjennomføringen.

Scenario 2: Fortsatt integrering av SDGene i alle relevante EU-politikk av Europakommisjonen, men ikke kontroll av medlemsstaters tiltak

I dette scenariet vil bærekraftmålene fortsette å inspirere Europakommisjonens politiske beslutningsprosesser og veilede utviklingen av vekststrategien etter EU2020. Forskjellen er at i dette scenarioet er ikke andre politiske prioriteringer underordnet, og medlemsstatene tvinges bare i begrenset grad til å oppfylle bærekraftmålene. Denne tilnærmingen vil gi mer frihet til medlemsstatene, herunder regionale og lokale myndigheter til å bestemme om og hvordan de justerer sitt arbeid for å levere på bærekraftmålene.

Scenario 3: Setter økt fokus på ekstern handling mens konsolidering av dagens bærekraftambisjon på EU-nivå

EU er allerede i front på mange områder når det gjelder å gjennomføre bærekraftmålene. EU og landene kan bygge på denne erfaringen til å gjøre flere forbedringer og bistå andre land rundt om i verden til å bidra til å gjøre videre fremgang. EU kan beslutte å fremme sine miljø-, sosiale og styringsstandarder sterkere gjennom handelsavtaler og multilaterale forhandlinger. EU kan også jobbe enda tettere sammen med internasjonale organisasjoner for å nå de samme målene.

Hvordan ligger Europa an på bærekraftmålene

Trykker du på illustrasjonen, kommer du til den årlige rapporten som Eurostat utarbeider om status for bærekraftmålene i EU. Den viser fremskritt på flere områder, men peker blant annet på at økt veitransport, mangel på reduksjon av antall trafikkdødsfall og redusert biodiversitet trekker ned for flere av bærekraftmålene.

Tyskland har laget både portal med indikatorer for kommunenes arbeid med bærekraftmålene og veileder for SDG Cities

På denne portalen kan man søke opp alle tyske kommuner og se deres utvikling i forhold til bærekraftmålene. Formålet med prosjektet er å identifisere passende indikatorer for kartlegging og verifisering av innføring av bærekraftmålene i tyske byer, distrikter og kommuner.

Prosjektet "SDG-indikatorer for kommuner" støttes i fellesskap av Bertelsmann Stiftelsen, Forbundsinstituttet for bygg, by- og romforskning, Tysklands delstatsforbund, Tysklands Forening av Byer, Tysklands Forening av Byer og Kommuner m.fl.

Her finner man en veileder for byer som ønsker å legge bærekraftmålene til grunn. Den er utarbeidet i felleskap av tyske myndigheter og Sustainable Development Solutions Network.

Viken fylkeskommune og OECD lager mal for hvordan jobbe med bærekraftmål

Bærekraftmålene kan ikke realiseres hvis ikke lokalt og regionalt nivå er med. Buskerud (og etter hvert Viken) er 1 av 7 pilotregioner som samarbeider med OECD for å finne frem til beste praksis for hvordan regioner best mulig kan ta i bruk bærekraftmålene som mal for planlegging og politikkgjennomføring. Les mer her

Enighet om alle deler av klima- og energiregelverket for 2030

Hele klima- og energipakken for 2030 ferdigforhandlet

Forhandlingene av de siste rettsaktene i EUs klima- og energipolitikk for 2030 ble avsluttet sent i 2018. De åtte rettsaktene i Europakommisjonens ren-energipakke, Clean Energy Package, er ferdigforhandlet. Gjennomføringen av klimaregelverket for 2021 – 2030 er i gang. Det skal leveres en samlet reduksjon i CO2-utslippene på 40 prosent gjennom regelverket for kvotepliktig sektor, bokføringsregelverk for utslipp og opptak fra skog og annen arealbruk (LULUCF) og innsatsfordelingsforordningen (Effort Sharing Regulation). Landene er også i gang med å innlemme både det reviderte fornybardirektivet, som skal gi en fornybarandel på 32 prosent i EU, og det reviderte energieffektiviseringsdirektivet med et mål på 32,5 prosent. Den felles overbygningen er styringssystemet på klima- og energi, styringssystemforordningen (governance). Den setter formelle krav til planer og rapportering. Landene leverte utkast til klima- og energiplaner til Europakommisjonen i desember 2018, og endelige planer skal leveres i løpet av 2019. Disse skal gjennomgås og kommenteres av Europakommisjonen. Planene skal vise hvordan og i hvilke sektorer landene skal redusere utslippene for perioden 2021 – 2030.

Norge og EU med tettere samarbeid i klimapolitikken frem til 2030

Norge og EU har en intensjon om felles gjennomføring av reduksjonsforpliktelsen under Paris-avtalen. Felles gjennomføring betyr at de tre klimarettsaktene, og deler av styringssystem-forordningen, også vil gjelde for Norge. Norge og Island har hatt dialog med EU om tilslutning til klimaregelverkene.

Utslippsreduksjoner i transportsektoren - nesten i mål med regelverket for 2030

Samtidig som «de gule vestene» mobiliserte til gateprotester mot nye drivstoffavgifter i Frankrike, forhandlet EU det nye regelverket for utslippsreduksjoner fra transportsektoren. I desember 2018 kom de til enighet om CO2-krav til nye biler og varebiler. Regelverket skal formelt vedtas første

halvår 2019. Det betyr at alle bilprodusenter som leverer nye biler i det europeiske markedet må imøtekomme nye bindende utslippsstandarder for perioden 2021 – 2030. I 2030 skal utslippene være 37,5 prosent lavere enn i 2021, med et delmål for 2025 på 15 prosent. Det er lagt inn en bonusordning for bilprodusentene, som skal stimulere til å få flere null- og lavutslippsbiler ut på markedet. Forhandlingene av **forslag til utslippsstandarder for tungtransporten** er avsluttet og skal stemmes over i april i Europaparlamentet.

Et klimanøytralt Europa 2050

Europakommisjonen la høsten 2018 frem en melding med en ny og oppdatert lavutslippsstrategi for 2050 (LTS2050): "A Clean Planet for all». A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy". Meldingen tar utgangspunkt i at EU skal oppfylle Paris-avtalens forpliktelse og Europakommisjonen har vektlagt budskapet om «urgency» som er formidlet i FNs klimapanels spesialrapport om 1,5 graders global oppvarming. Hovedbudskapet er at alle deler av samfunnet må omstilles slik at netto-nullutslipp av klimagasser oppnås i 2050. Samtidig ble det lagt frem en omfattende dybdeanalyse, et om lag 400-siders grunnlagsdokument som meldingen baserer seg på.

Forskning og innovasjon for grønn omstilling

Europakommisjonen offentliggjorde i november 2018 en rapport, Final report of the High-Level Panel of the European Decarbonisation Pathways Initiative, utarbeidet av en høynivågruppe som har sett på rollen som forskning og innovasjon kan ha for å nå målene i Paris-avtalen. Rammen er hvordan omstillingen kan gi EU et konkurransefortrinn.

Programsamarbeidet skal bidra til at EU når målene i klima- og miljøpolitikken

EU forhandler nå neste periode for miljø- og klimaprogrammet LIFE. Både Europaparlamentet og Rådet har kommet med sine posisjoner i høst og trilogforhandlinger startet i januar 2019. Enighet ventes første halvår 2019. Klima og energi er en viktig del av det nye LIFE-programmet og det er foreslått at delprogrammet «Clean energy transition» som tidligere var en del av forsknings- og innovasjonsprogrammet Horizon 2020 skal overføres til LIFE. Program-samarbeidet skal bidra til nyskaping og utløse investeringer på tvers av sektorer og gjennom dette bidra til at landene overholder EUs regelverk på området. Innovasjon vil være en viktig del av LIFE-programmet og det skal skapes synergi med prosjekter finansiert gjennom forsknings-programmet Horizon Europa.

Sirkulær økonomi

EUs institusjoner kom 19. desember til enighet under forhandlinger om direktivet som skal redusere effekten av enkelte plastprodukter på miljøet (COM (2018) 340). Direktivet adresserer utstyr fra fiskeri- og oppdrettsnæringen, 10 engangsprodukter i plast og såkalt oxo-nedbrytbar plast, som tilsammen utgjør 86 % av plastgjenstandene som finnes på europeiske strender. Det skal redusere negative effekter på miljø, klima og helse, fremme en innovativ sirkulær økonomi og sikre et velfungerende indre marked med konkurranse på like vilkår. Enigheten inneholder bl.a. krav om at medlemslandene skal sikre ambisiøs og vedvarende reduksjon i bruk av engangs kopper og matbeholdere i plast; forby engangs plastprodukter der det finnes gode alternativer til plast (bl.a. ørepinner, bestikk, tallerkener, sugerør, engangsbeholdere for mat/drikke av plasttypen EPS og produkter av oxo-nedbrytbar plast) og gi produsentene økt ansvar for sine produkter, også når de havner i miljøet, gjennom utvidet produsentansvar for ulike typer engangsplast og fiskeri- og oppdrettsutstyr. Regelverket vil trolig trå i kraft juni/juli 2019.

For revidert skipsavfallsdirektiv (COM(2018)33) kom EU til enighet under forhandlinger 12. desember. Direktivet skal sikre innlevering, materialgjenvinning og annen behandling av avfall fra skip til havn, og dermed redusere marin forsøpling. Diskusjonene har bl.a. vært knyttet til hvordan avgifter for innlevering av avfall skal bygges opp for å redusere insentiver for marin forsøpling, regimet for tilsyn og om små havner skal unntas fra deler av kravene. Arbeidet har vært fulgt tett fra norsk side for å sikre at direktivet er tilpasset norske forhold. Enigheten inneholder en mulighet for at landene unntar enkelte små havner fra krav om avfallsplan. Endelig vedtak ventes i april 2019.

Også det reviderte drikkevannsdirektivet (COM(2017) 753) er knyttet til EUs arbeid for plast i en sirkulær økonomi. Direktivet skal sikre innbyggerne i Europa tilgang til trygt drikkevann, og gjennom dette også bidra til å redusere bruk av engangsplastflasker til drikkevann. Europaparlamentets posisjon ble vedtatt 1. oktober. Rådet ble enige om sin forhandlingsposisjon i Miljørådsmøtet 5. mars 2019, etter krevende diskusjoner om hvorvidt en slik rettighet skal nedfelles i EU-regelverket og hvilke krav som skal stilles til materialer som er i kontakt med drikkevann (eks. rør).

Kjemikaliepolitikk
EUs institusjoner har blitt enige om revidert forordning om persistente og organiske miljøgifter (POPs) (COM(2018) 144). Revideringen skal sikre gjennomføring av vedtak fra møter (COP) under Stockholmkonvensjonen og omfatter også rollen til EUs kjemikaliebyrå ECHA. Industrienog enkelte land har presset på for et mindre ambisiøst regelverk enn Europakommisjonen foreslo, og det har bl.a. vært store diskusjoner om grenseverdiene for enkelte stoffer sett opp mot mulighetene for materialgjenvinning av særlig avfall fra biler og elektronisk og elektrisk utstyr. Forhandlingene tok lengre tid enn forventet, og EU rakk dermed ikke fristen for gjennomføring av vedtakene under Stockholmkonvensjonen.

Europakommisjonens melding om kjemikalier med hormonforstyrrende virkninger (COM (2018) 734) ble lagt frem 7. november. Meldingen har tre hovedprioriteringer; eksponering av mennesker og miljø skal minimeres, Horizon Europe skal bidra til økt kunnskapsgrunnlag og dermed viktig grunnlag for politikkutvikling. Det skal også etableres et forum for å sikre aktiv dialog mellom vitenskapsmiljøer, offentlige myndigheter og private aktører. Relevant EU-regelverk skal gjennomgås for å se om det gir tilstrekkelig høy grad av beskyttelse av mennesker og miljø, og for å sikre konsistens mellom de ulike regelverkene som regulerer slike kjemikalier. Rådet og Europa-parlamentet har nå mulighet til å respondere på meldingen, og landene hadde en diskusjon om denne på Miljørådsmøtet 5. mars 2019 der mange land uttrykte ønske om høyere ambisjoner i dette arbeidet.

17. desember kom EUs institusjoner til enighet i forhandlingene om forordningen som endrer rapporteringskrav for ulike miljøregelverk (COM(2018)381), deriblant miljøansvars-, INSPIRE- og slamdirektivet. Europakommisjonen ønsker å modernisere og effektivisere rapporteringen og sikre høy transparens, noe som bl.a. er viktig for å vurdere overholdelse av miljøregelverket.

Denne artikkelen bygger på en rapport fra miljørådene Stine Svarva og Hege Olbergsveen

Oppdatert strategi for en bærekraftig og sirkulær bioøkonomi

Høsten 2018 la Europakommisjonen frem en oppdatert strategi for bioøkonomi og en handlingsplan for å utvikle en bærekraftig og sirkulær bioøkonomi. Den nye strategien er en del av Europakommisjonens satsing på å øke arbeidsplasser, vekst og investeringer i EU. Målet er å

forbedre og skalere opp bruk av fornybare ressurser for å adressere globale utfordringer som klimaforandringer og bærekraftig utvikling.

Bioøkonomi kan bidra til nok mat, rent vann og energi i fremtiden ved å lage drivstoff av alger, gjøre avfall om til møbler eller tekstiler, og gjøre industrielle produkter om til bio-baserte produkter. Ifølge Europakommisjonen har bioøkonomi potensial til å genere opp til 1 million arbeidsplasser i 2030. For å få til en bærekraftig og sirkulær bioøkonomi krever det en samordnet innsats fra offentlige myndigheter og industrien. Derfor støtter Europakommisjonen initiativer på nasjonalt og regionalt nivå for å utvikle en bærekraftig bioøkonomi. Tiltakene blir lansert fortløpende i 2019, men omfatter blant annet følgende overskrifter:

1. Oppskalere og styrke den bio-baserte sektoren, bl.a.
   - Lansere 100 millioner euro til en tematisk investering-plattform for sirkulær bioøkonomi med mål om å føre bio-baserte innovasjoner nærmere markedet og minske risikoen for private investorer
   - Tilrettelegge for utvikling av nye bærekraftige bioraffinerier over hele Europa
   - Utvikle standarder og tilrettelegge for bedre markedsopptak for bio-baserte produkter.

2. Rask distribusjon av bioøkonomi på tvers av Europa
   - En strategisk distribusjonsplan for bærekraftig mat og oppdrettssystemer, skogbruk og bio-baserte produkt
   - Innovativ bioøkonomi med pilot prosjekter i rurale, kyst og urbane områder
   - Politisk støtte for å hjelpe medlemstater og regioner for å utvikle og implementere bioøkonomi-strategier

3. Beskytte økosystemet og forstå de økologiske begrensningene av bioøkonomi
   - Implementere et europeisk overvåkingssystem for å følge fremgangen av en bærekraftig og sirkulær bioøkonomi
   - Gi veiledning om hvordan best styre bioøkonomi innen trygge økologiske grenser

Flere av disse tiltakene vil være relevante for norske klynger og regioner, deriblant NCE Heider og Innlandet fylkeskommune.

Teksten bygger bl.a. på innspill fra Solveig Skåravik og Andreas Løhren ved Oslo-regionens Europakontor.

Avfallsproduksjonen går ned, men fortsatt 487 kilo kommunalt avfall per person i året

Avfallsproduksjonen i EUs regioner falt med 5,3 % mellom 2004 og 2014, og per innbygger med 8 %, ifølge ESPON. Men Eurostats tall viserat det fortsatt blir 487 kilo per person i året.

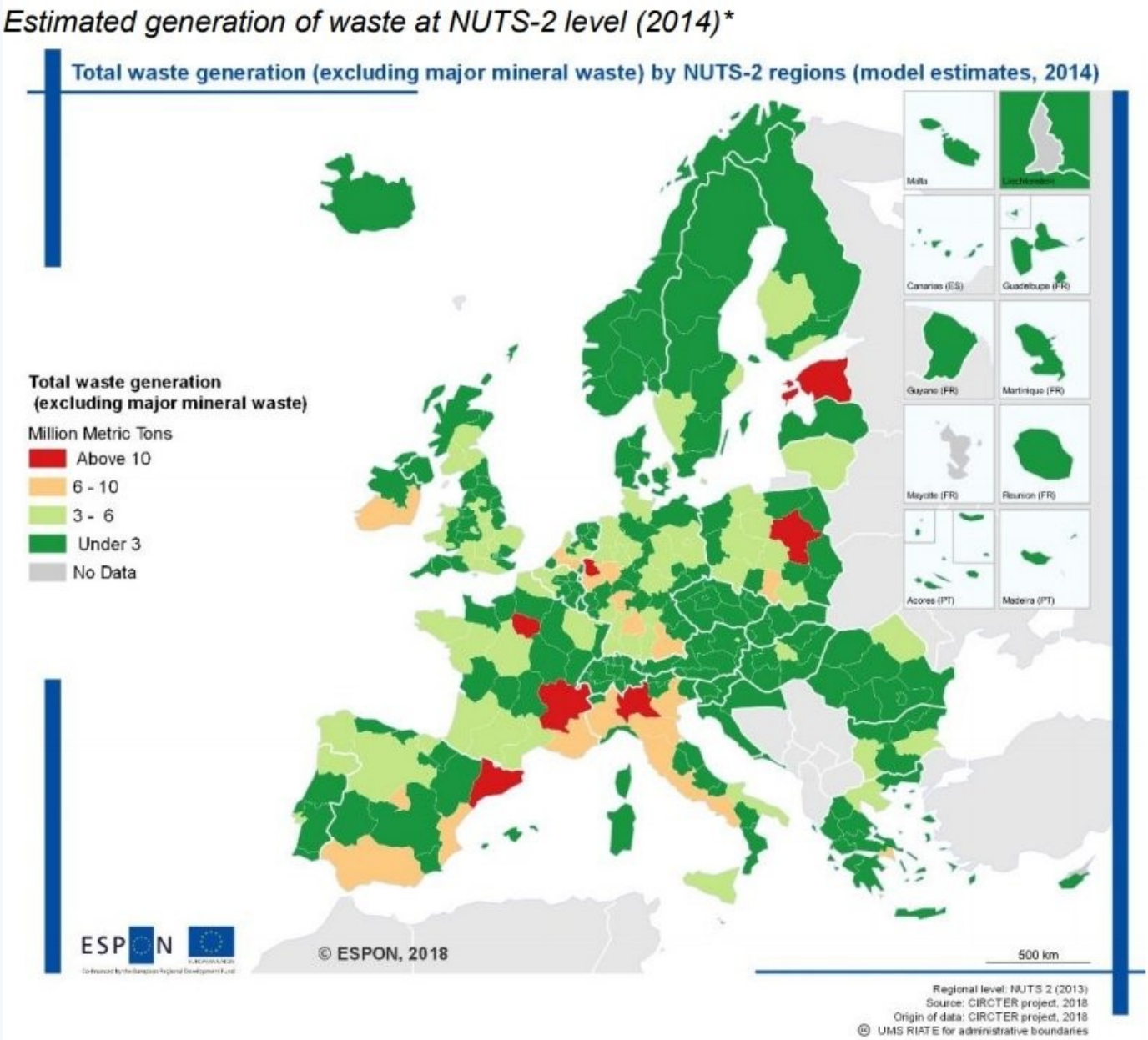

EU Urban Agenda – handlingsplanen fra sirkulærøkonomipartnerskapet er fremlagt

Les hovedanbefalingene her.

Økt innbyggermedvirkning er fremtiden

50 større europeiske byer har undertegnet erklæringen om Citizens Engagement

Byene er nær innbyggerne og over 50 større europeiske byer har nå undertegnet en erklæring der de forplikter seg til å styrke innbyggernes medvirkning i styre og stell gjennom nye former for inkludering. De første til å undertegne var Stockholms ordfører og president for Eurocities, Anna König. Mange europeiske byer eksperimenterer med nye former for demokratisk styring og innbyggermedvirkning, som kan supplere det tradisjonelle representative demokratiet (se hovedsak i Nytt fra EU-delegasjonen nr. 1/2018). Eurocities ser økt medvirkning som viktig for å kunne svare

effektivt på utfordringer som klimaendringer og boligbygging og for å motvirke utenforskap. Tiltaket følges opp av innbyggerkonsultasjoner i 20 byer.

Madrid går foran og oppretter permanent innbyggerforum

Madrid har lenge gått foran i arbeidet for å styrke innbyggermedvirkningen, blant annet gjennom konsultasjonsordningen «Decide Madrid» der innbyggerne kan foreslå og diskutere ny politikk og deltakende budsjettering. Nå oppretter byen et *permanent* innbyggerforum. Et innbyggerform er et organ satt sammen av et representativt tverrsnitt av befolkning som er tilfeldig utvalgt. De blir samlet for å diskutere viktige problemstillinger, høre på eksperttilrådinger og angi veien videre.

Innbyggerforum kan opprettes i et tettsted, i en kommune, men også regionalt, nasjonalt eller på internasjonal skala. Det kan være tidsavgrenset eller permanent. Irland opprettet for eksempel et tidsavgrenset innbyggerforum i 2018 for å diskutere store utfordringer som en aldrende befolkning, klimaendringer, og grunnlovsspørsmål som hvordan folkeavstemninger burde gjennomføres og lengden på nasjonalforsamlingens perioder.

Stoler europeere på kommunen?

Eurobarometerundersøkelsen har kartlagt folks tillit til forskjellige forvaltningsnivåer. Sett under ett er tilliten til kommuner og fylker større enn til nasjonale og europeiske institusjoner – henholdsvis 12 % over EU-nivå og 19 % over nasjonalt nivå. Men det er det store variasjoner, for eksempel har 78 % av tyskere størst tillit til kommunen sin av noe forvaltningsnivå, mens prosentandelen i Hellas bare er 20 %.

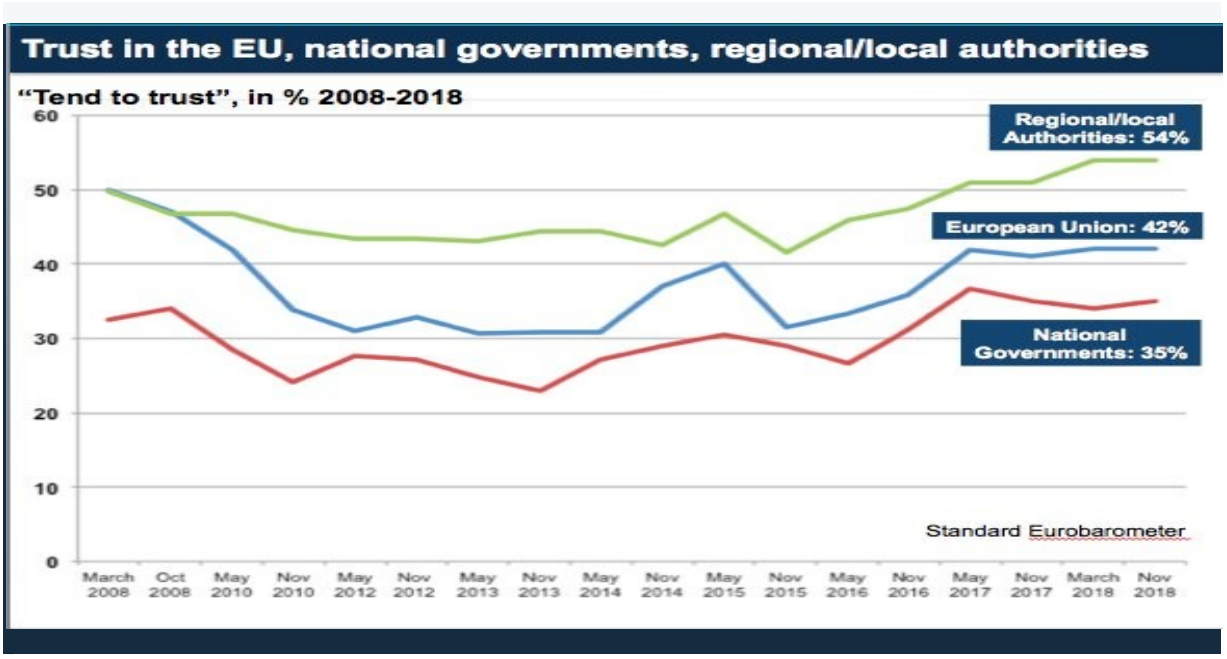

Demokrati og styring i en digital tidsalder

European Political Strategy Centre har viet siste nyhetsbrev til hva digitaliseringen betyr for demokrati og styring. I nyhetsbrevet forsøker EPSC blant annet å oppsummere de viktigste endringene av digitaliseringen for demokratiet:

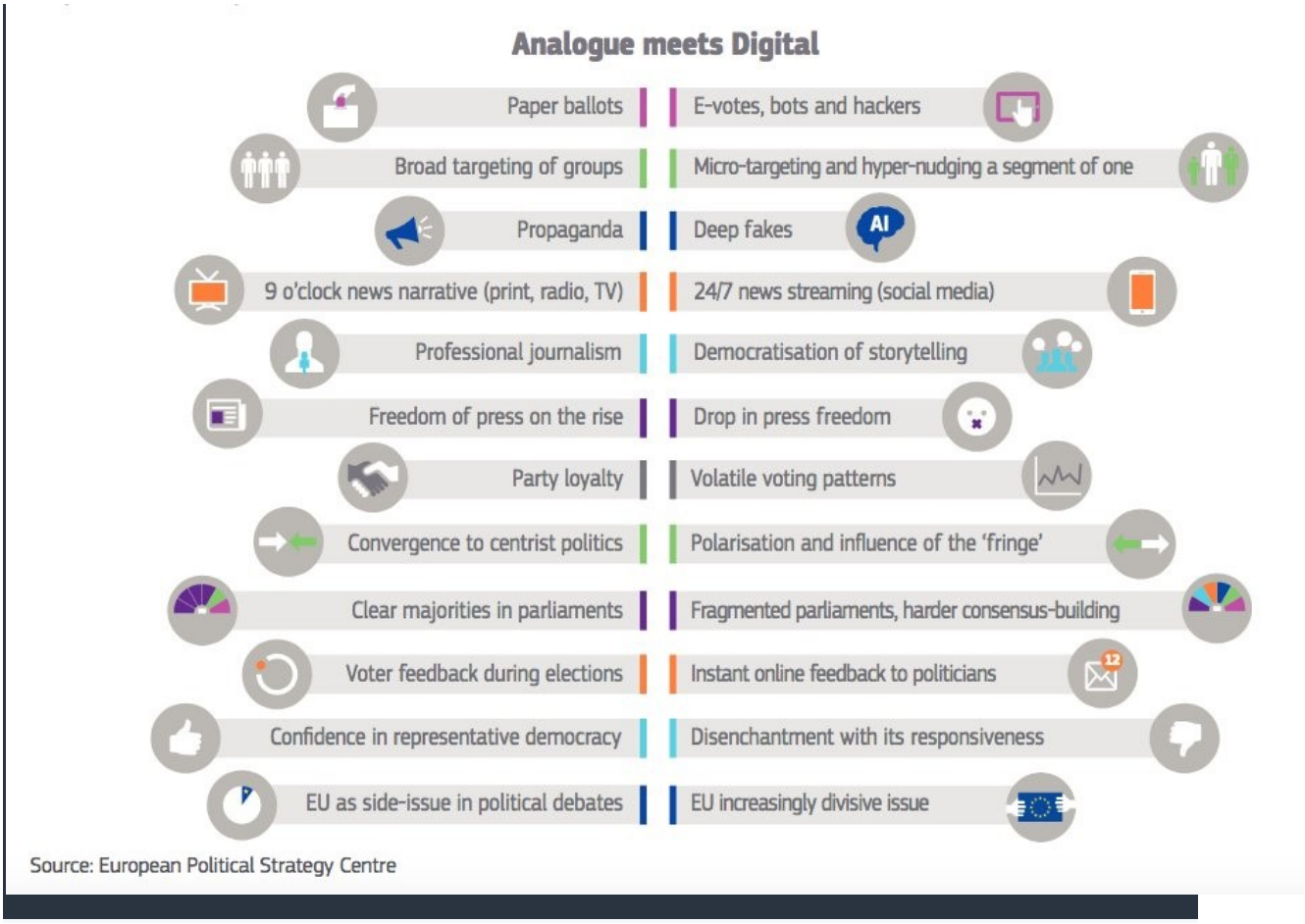

Har du ikke installert EUs innbygger-app?

EUs innbygger-app fås på 24 språk via Apple Store - Google Play. Appen gir en oversikt over hvem som gjør hva i EU, hvilken betydning dette har for deg, begivenheter i nærheten osv.

Gjenbruk av offentlige data – enda en gang

Gode tjenester bygger ofte på god tilgang til offentlige data. Tenk bare på vær, kart og trafikktjenester. Det reviderte viderebruksdirektivet (PSI-direktivet) er nå ferdigbehandlet. Selv om sluttresultatet bærer preg av tautrekkingen mellom Rådet og Parlamentet, er retningen klar: mer offentlig data skal gjøres tilgjengelig til lavere kostnad. Det nye direktivet utvider omfanget av reglene om gjenbruk av offentlig sektor informasjon til å inkludere offentlige foretak innen sektorer som transport og energi. Direktivet introduserer også konseptet «high value datasets» (HVD), datasett med høy samfunnsmessig verdi, som skal gjøres tilgjengelig gratis overalt i EU/EØS-området. Det forventes at en gjennomføringsbeslutning tidligst kan komme på plass i 2021. Når det gjelder offentlige foretak som omfattes av forpliktelsene om åpne data i det nye PSIdirektivet, valgte Rådet og Europakommisjonen å komme Parlamentet i møte for å sikre at disse ikke blir skadelidende vis-á-vis private konkurrenter. Løsningen ble derfor å unnta foretak som opererer i sektorer hvor det er virksom konkurranse, tilsvarende som det kan gjøres unntak fra EUs anskaffelsesregelverk i visse markeder. I tillegg ble det i siste forhandlingsrunde klargjort (i fortalen) at det kun er data som allerede blir tilgjengeliggjort av slike virksomheter som nå blir omfattet av de harmoniserte reglene i

PSI-direktivet. Dette er data som aktørene frivillig gir tilgang til og/eller er pålagt å gi tilgang til gjennom eksisterende EU- eller nasjonalt regelverk. Hovedhensikten blir dermed å gjøre dataene tilgjengelig åpent og på like vilkår i Europa, og for eksempel unngå bruk av eksklusive avtaler som har vært tilfelle enkelte steder.

Smart spesialisering: norske regioner medvirker til læring på tvers

Sammen med regioner i Østerrike og Spania, spiller Nordland hovedrollen i et nytt EU-prosjekt. *Forskningsprosjektet SeeRRI* - ledet fra Bodø og finansiert av EU – skal finne oppskriften på hvordan regioner som Nordland kan legge strategier som sikrer dem en bærekraftig og lønnsom fremtid. Nordland er ikke tilfeldig valgt. Regionen har siden 2014 hatt en innovasjonsstrategi basert på EUs system for smart spesialisering. Smart spesialisering handler om at politiske beslutningstakere, næringsliv, innbyggere og forskere spiller på lag for å sikre en konkurransedyktig næringsutvikling, basert på regionens unike fortrinn. Denne tilnærmingen supplerer gode generelle rammebetingelser og brede konkurransearenaer og bidrar til effektiv lokal og regional mobilisering. Nordlandsforskning koordinerer prosjektet og har både NHO Nordland og Nordland fylkeskommune med som partnere. Planen er å finne utfordringer som har oppstått når Europas regioner arbeider med smart spesialisering;

- Det kan være vanskelig å få alle relevante aktører til å bidra i like stor grad.
- Det trengs enda bedre systemer for at de ulike regionene i Europa kan lære av hverandre.
- Regioner som er tidlig i utviklingsprosessen, trenger mer støtte for å dra nytte av smart spesialisering enn de som er kommet lenger.

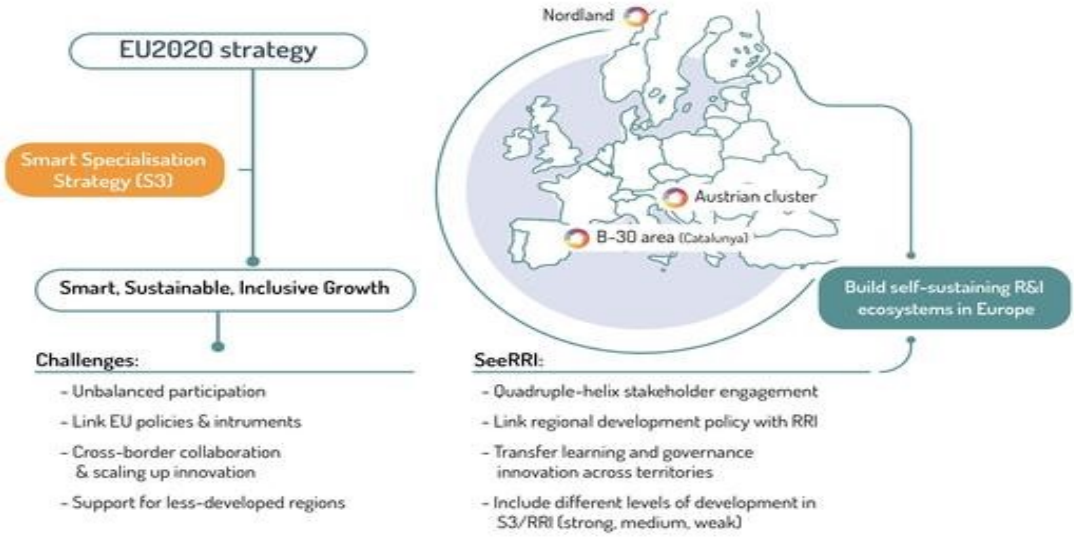

Kilde: bl.a. Nordlandsforskning/SeeRRI

Oppland jobber med beslektede problemstillinger i et annet Interreg-prosjektet. I LARS (Learning Among Regions of Smart Specialisation) jobber partnere fra syv land med å bistå offentlig sektor av smarte spesialiseringsprosesser i hver sine respektive regioner. Videre bidrar prosjektet til å etablere innovasjonsnettverk på tvers av de deltakende landene i Østersjøregionen.

Prosjektet hjelper til med å identifisere og iverksette løsninger som møter utfordringen med fragmenterte regionale innovasjonssystemer. Dette gjelder særlig innen blå sektor, bio- og sirkulærøkonomi, avanserte produksjonsmetoder, samt innovasjon og teknologi for økt energieffektivitet.

I prosjektet deltar partnere fra Norge, Sverige, Finland, Tyskland, Polen, Litauen og Latvia. Fra norsk side er Oppland fylkeskommune prosjekteier. LARS er delfinansiert av Østersjøprogrammet og har status som flaggskipprosjekt under Østersjøstrategien.

Kilde: bl.a. Interreg.no

Grensehindringer: Noe er gjort, men fortsatt masse å ta tak i

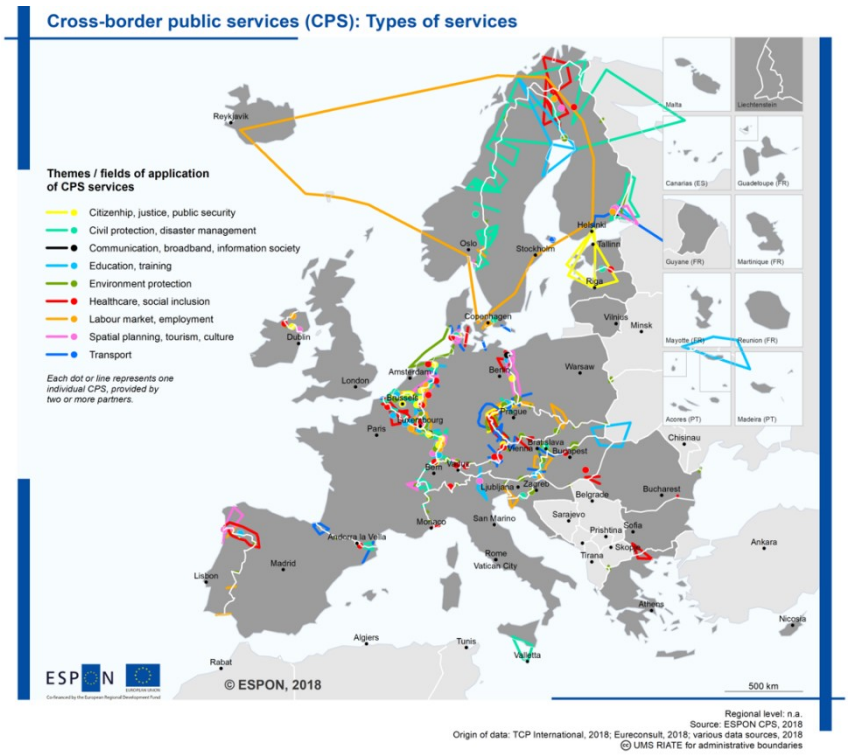

Selv om det har vokst frem grensekryssende offentlige tjenester i Europa, anslår EU effektivitetstapet på grunn av grensehindringer til ca. 2 % av BNP. Eksempelvis ved at pasienter må reise unødig langt for behandling eller bedrifter må holde seg med ekstra sett av produksjonsutstyr. Det er grunnen til at EU i de siste årene har intensivert politikken for å fjerne grensehindringene.

Men i hvilke grenseområder er samhandlingen er mest problematisk? I denne rapporten peker EU-instituttet ESPON på såkalte «indre periferier» i fellesmarkedet og utfordringene de står ovenfor. Anbefalingen fra ESPON er målrettet satsing på infrastruktur, felles grensekryssende planlegging og samarbeidsplattformer.

Europaparlamentets tenketank finner i en annen rapport at selv om grensekryssende sysselsetting nå utgjør 0,9 % av arbeidsstyrken er det trolig betydelig lavere enn optimalt, og anbefaler at de

eksisterende virkemidlene (Sosialfondet, Interreg (hvor Norge er med) m.fl.) innrettes slik at de enda sterkere grad fremmer mobilitet.

Veitettheten i EUs grenseregioner varierer mye viser denne rapporten fra Europakommisjonen. Ikke overraskende er tettheten høyest i grenseområdet mellom BeNeLux, Tyskland og Frankrike.

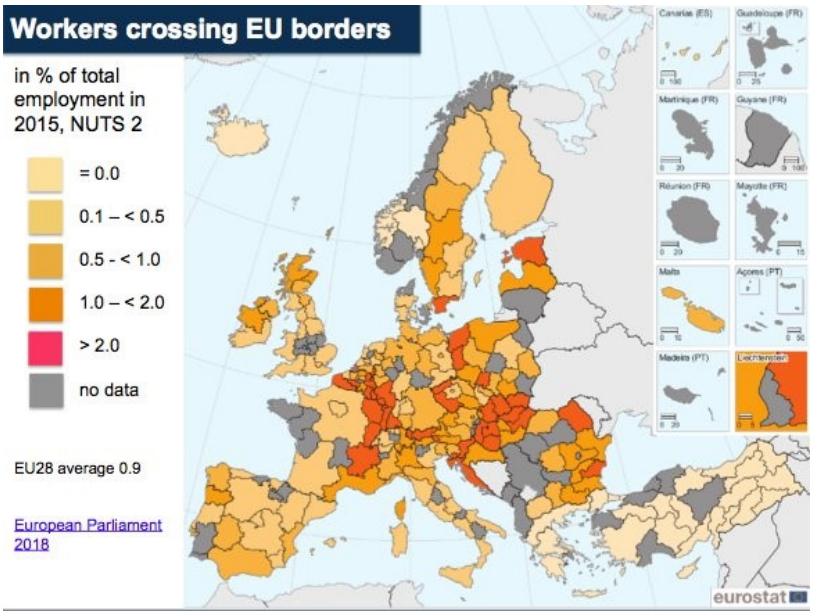

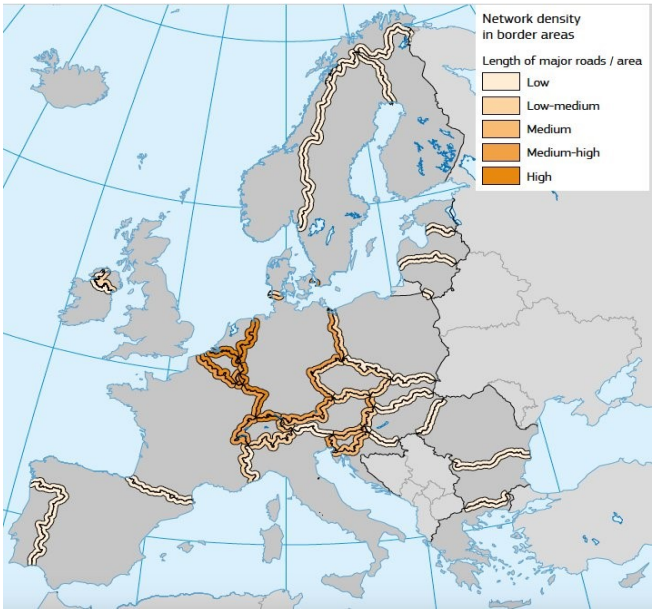

Illustrasjon: veitetthet i grenseregioner. Kilde: Europakommisjonen

Trender i bypolitikken

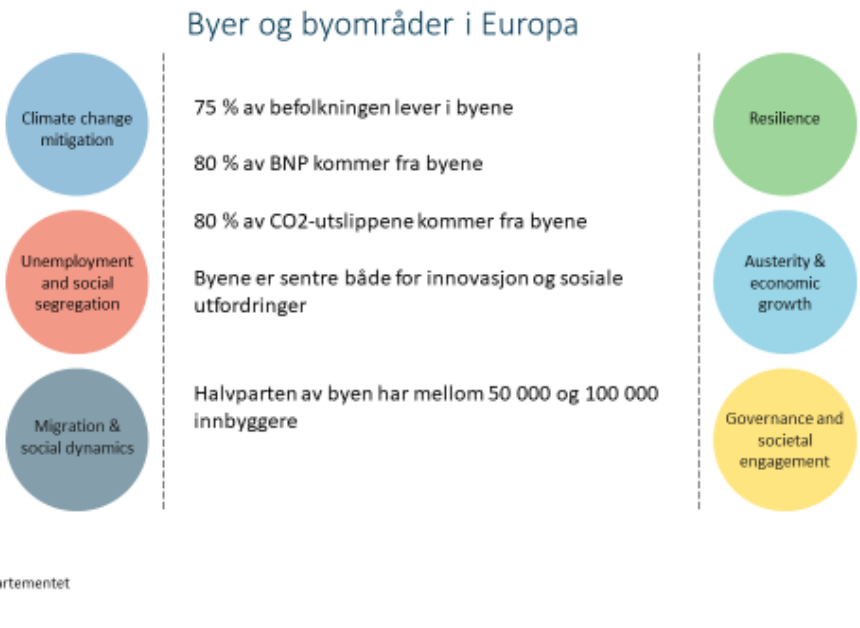

Hovedtrekkene i EUs kommende bypolitikk

En stor del av Europas befolkning bor i byer og byene eier både mange av utfordringene og virkemidlene for å løse dem. For EU er det ressurseffektivt å stimulere til nye løsninger i et utvalg av byer og deretter spre dem ut til de øvrige. EUs bypolitikk har vokst frem gradvis siden 1980-tallet og vi vet at den forblir viktig i neste langtidsbudsjett (2021-27). Selv om ingenting er endelig bestemt før alt er avklart, er de fleste kommentatorer ganske sikre på at bypolitikken iallfall vil inneholde følgende elementer:

- Fortsatt vektlegging på tiltak for å fremme smarte, bærekraftige og karbonnøytrale byer i Horisont
- Det blir lansert ett stort nytt byutviklingsprogram – European Urban Initiative – som erstatning for flere eksisterende Kommisjonsdrevne programmer, deriblant Urban Innovative Actions.
- EU Urban Agenda videreføres
- Øremerking av minimum 6 % av strukturfondene til by-formål

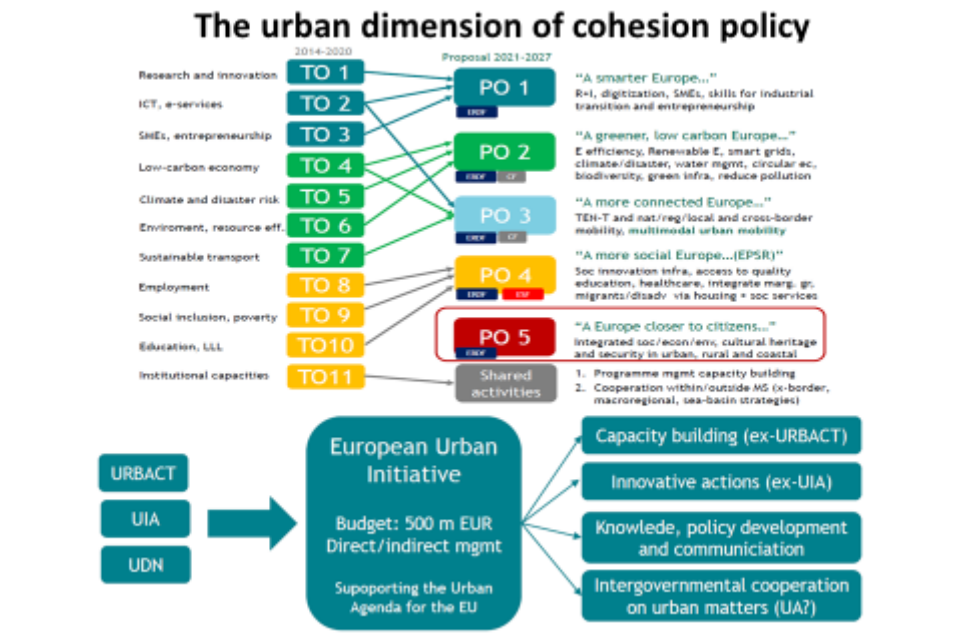

Karbonnøytrale byer blir en av EUs «månelandinger»

I Horisont blir «karbonnøytrale byer» høyst sannsynlig en av et fåtall såkalte «missions». Disse kjennetegnes av en ambisiøs og djerv målsetning som vil ha stor betydning for flere samfunnsområder dersom den nås, og som understøttes av flere forskjellige typer tiltak.

Horizon Europe

12 possible areas for missions:

1. Paediatric cancer
2. Health in the digital age
3. Reducing inequalities with skills and competences
4. Carbon neutral industry
5. Smart liveable cities
6. Roads without victims
7. Seasonal energy storage
8. Healthy sustainable and resilient agri-food systems for all
9. Land management for bio-diversity and carbon storage
1 O. Zero-waste society
11. Healthy oceans
12. Quantum computing (FET-Flagship)

I tillegg ser vi også i Horizon at partnerskapsmodeller blir ekstra viktig i neste periode. Det kommer vi nok også til å se i arbeidet om å nå karbonnøytrale byer.

For eksempel har en rekke land, byer, sivilsamfunnsorganisasjoner, europeiske paraplyorganisasjoner og kompetansemiljøer gått sammen om å skape bydeler med positivt energiregnskap og netto nullutslipp av CO2 («**Positive Energy Districts**»). Dette reiser bl.a. teknologiske, arealmessige, regulatoriske, finansielle, juridiske, sosiale og økonomiske problemstillinger.

Man venter at 100 slike Positive Energy Districts vil være under utvikling i Europa i 2025. I Norge er Trondheim og NTNU allerede engasjert i et slikt prosjekt, nemlig +CityxChange.

Si din mening! Europeisk høring om byenes innovasjonsfremmende anskaffelser

Urban Agenda-partnerskapet for innovative og ansvarlige offentlige anskaffelser har sendt ut en survey til europeiske byer for å få deres innspill til det videre arbeidet tiltakene i handlingsplanen. Dette er en fin mulighet til å beskrive hvor skoen trykker, hva som er praksis i ulike byer i dag, og å bidra til utviklingen av materiale som skal gi målrettet og tilpasset støtte til europeisk byers arbeid med strategiske anskaffelser. Europakommisjonen vil gjerne ha svar fra norske byer, fristen for å svare er 29. mars.

Fornyelse av små og mellomstore havnebyer

Havnebyer har historisk vært et viktig element i europeisk samfunn og økonomi. Men selv om maritim transport øker, har mange tradisjonelle havner blitt liggende i bakevja. Havnebyene kan bruke de gamle industrielle havnefrontene til å gjenopplive økonomien og øke tiltrekningskraften. Prosjektet ENSURE skal oppsummere lærdommen fra havnebyer som lykkes i å fornye seg. Prosjektet eies av bymyndighetene i Cork, Aalborg, Catania og Brest som alle står overfor store utfordringer for å sikre regenerering og reintegrere gamle havneområder i bysentrum. Utfordringene inkluderer planarbeid, kompetanse, eierskap og forankring, investeringsmodeller, medvirkning, gjenbruk av eksisterende bygningsmasse og koordinering av aktører med forskjellig interesser. Prosjektet gjennomføres av Rambøll i samarbeid med University College Dublin og Trinity College Dublin og Universitetet i Palermo.

Byen som levende laboratorium

Hvordan få til en byutvikling som er miljømessig, økonomisk og sosialt bærekraftig? Urban Living Lab (ULL) er et verktøy og en metode som løftes frem når det gjelder å tilrettelegge for økt innovasjon i byene. Metoden er blant annet benyttet i sammenheng med «Smart City»-konseptet, og går ut på å ha evne og vilje til å teste ut innovative løsninger. Det fordrer en tett kobling mellom forskning og andre aktører som sluttbrukere, det offentlige, næringsdrivende, utviklere, designere og andre interessenter. Man må også ta i bruk samarbeidsformer som gjør det realistisk å eksperimentere og å lære av hverandre. Det finnes mye tilgjengelig erfaring om bruken av slike metoder. I Norge har DOGA bl.a. tatt initiativ til denne rapporten om Living Lab i byutvikling. Nordic Smart Cities opererer med følgende oversikt over City Labs. En gjennomgang som Europakommisjonen foretok i fjor av bruk av City Labs-metodikk gir også et bilde.

Bodø bruker EU-prosjekt til å invitere innbyggerne til stordugnad om fremtidens byrom

Sammen med Bodø kommune har Interreg-prosjektet e-lighthouse utviklet et digitalt bylaboratorium. «ByLab Bodø» har allerede blitt en viktig del av byens Smart City-strategi. Siden oppstarten i 2016 har Interreg-prosjektet e-Lighthouse (Energy Saving Lighthouse Cities in the NPA region) hatt som målsetting å bidra til energibesparelser i offentlige bygninger og boliger. Blant annet ved å følge opp energieffektiviseringstiltak i mer enn 250 offentlige bygninger, samt påvirke og bidra til ettermontering av klimavennlige energiløsninger i private boliger. Fra norsk side deltar Bodø kommune og Nordlandsforskning, mens fem andre nasjoner deltar i prosjektet (Sverige, Finland, Irland, Skottland og Grønland).

I Bodø skapes fremtidens Smart City strategi gjennom aktiv deltagelse og samarbeid mellom kommunen, innbyggere, næringsliv, frivillige og utdanningsinstitusjoner. Ved å invitere byens innbyggere aktivt med i beslutningene blir eksisterende behov og ønsker synliggjort, samtidig som det trigger kreativitet og skapervilje. På denne måten skal bodøværingene få eierskap til beslutninger om fremtidens byrom.

Digitalt bylaboratorium

Som et konkret tiltak åpnet «ByLaB Bodø» tidligere i år. Bylaboratoriet som har base i Stormen bibliotek, er både et fysisk og virtuelt sted hvor innbyggere kan skape sine egne forslag til løsninger i kommunens byplanlegging. I Bylaboratoriet har man utviklet en digital representasjon av byen i 3D med hvert enkelt hus eller bygnings-kompleks, samt tilhørende data om bygningsstandard, energiforbruk og mer. Her kan innbyggere lage sin egen brukerprofil og skissere et visuelt utkast. Eksempelvis hvor parker og sykkelveier skal ligge, ladestasjoner til el-bil, nybygg, brotraseer med mer. Bodøværingenes innovative ideer kan også legges frem ansikt til ansikt med en av kommunens byplanleggere. Alle som kommer med ideer skal bli hørt. Bylaboratoriet er også en tjuvstart på hvordan Bodø by skal jobbe opp mot etableringen av «ny by, ny flyplass», et av Bodø-og Salteneregionens mest spennende og ambisiøse utviklingsprosjekt noen sinne. Nedleggelsen av Bodø hovedflyplasstasjon, muliggjør etableringen av ny flyplass i Sørvestenden av Bodø-halvøya, men frigjør også et område på 34000 dekar – et område på størrelse med dagens sentrum.

Denne artikkelen bygger bl.a. på en tekst av Henrik Jarholm på Interreg.no.

Lær mer om Urban Innovative Actions – Europakommisjonen søker etter eksperter!

EU-programmet Urban Innovative Actions søker eksperter til å bistå i byutviklingsprosjekter på områdene klimatilpasning, luftkvalitet og utvikling av kompetanse av arbeidsplasser. Søknadsfristen er 5. april. Dette er en unik mulighet til å arbeide med spennende prosjekter i andre europeiske byer og til å lære mer om en programtype som Europakommisjonen tar sikte på å styrke fra og med 2021. Norge deltar i dag ikke i programmet, men norske eksperter kan delta. Les mer her.

Flere kvinnelige ordførere i Europa!

#Power2Her

Women in politics

Visste du at bare 16% av Europas borgemestere er kvinner? Og at bare 8 europeiske hovedsteder har en kvinnelig ordfører? Den nye CEMR-studien, "Women in Politics" gir et bekymringsfullt bilde av kvinners politiske representasjon. CEMR-studien dekker utviklingen over en tiårs periode (2008-2018) og viser kvinners representasjon på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå i 29 land, deriblant Norge.

I løpet av de siste ti årene har antall kvinnelige borgermestre og kommunalråder bare økt fra 13% til 16%. Det samme gjelder for nasjonalt nivå: kvinners representasjon i nasjonale parlamenter har bare økt fra 25% til 29% siden 2008.

Bare en tredjedel av medlemmer av Europaparlamentet er kvinner. Derfor krever CEMR (sammenslutningen av KS' europeiske søsterorganisasjoner) at de politiske partier må nominerer ledende kvinnekandidater til neste valg på Europaparlamentetet.

CEMR mener at det er nødvendig med lovgivning for å oppnå likestilling. I Frankrike ble det i 2013 innført krav om kvinner og menn skal oppføres annenhver gang på kandidatlister. Ikke overaskende økte kvinneandelen raskt.

Europakommisjonen: Facebook, Google, Twitter er blitt bedre på å bekjempe online hate speech

Teknokjempene som Facebook, Google og Twitter blir bedre til å bekjempe hatefullt språk på nettet, kunngjorde Europakommisjonen denne uken da den for fjerde gang presenterte en rapport om resultatene av bransjen selvjustis. Imidlertid må selskapene fortsatt forbedre tilbakemeldingen til brukerne og informere bedre…

Europakommisjonen lanserte sin første selvreguleringsplatform i 2016 med Facebook, Twitter, YouTube og Microsoft. Siden da har flere selskaper, inkludert fransk plattform Dailymotion, Facebook Instagram og Snapchat, undertegnet. Plattformene vurderer nå 89 prosent av flagget innhold innen 24 timer, sammenlignet med 40 prosent i 2016, ifølge Europakommisjonen. De fjerner også 72 prosent av innholdet som er meldt som ulovlig hatretorikk, sammenlignet med 2 prosent når selvreguleringen først ble innført.

Ny statistikk fra EU viser altså at sosiale medier blir bedre på å identifisere og fjerne ulovlig hatytringer på nett. Likevel øker presset blant landene for strengere regulering av ulovlig innhold. Mange land arbeider med nasjonal lovgivning, og i bl.a. Frankrike og Storbritannia er en omfattende offentlig debatt om hvordan motvirke uønsket innhold. Diskusjonene i Parlamentet har imidlertid synliggjort kompleksiteten i å lovregulere håndteringen av ulovlig innhold på nett. Én ting er de vanskelige grensedragningene og konsekvensene «overforsiktighet» kan få for ytringsfrihet og meningsmangfold når man forsøker å regulere skadelig innhold på nett. Et mer dyptgående tema er hvorvidt klikk-basert-reklame som den dominerende forretningsmodellen, innhold som spres viralt på noen minutter og personers muligheter til å opptre anonymt eller benytte roboter til å koordinere nettkampanjer, har skapt en helt ny situasjon som krever nye virkemidler fra myndighetenes side. Nye nasjonale lover som går i ulike retninger, og som legges frem i nær fremtid, kan også gjøre behovet for en felles tilnærming på EU-nivå mer fremtredende når den neste digitale agendaen skal presenteres våren 2020.

Kilde: bl.a. Politico

Blå vekst – Eus kystregioner får økt betydning

EUs akvakulturnæring vokser

Europakommisjonen publiserte i januar resultatene fra en rapport om akvakulturnæringens økonomiske utvikling i perioden 2014-2016. Rapporten, som er utarbeidet av STECF (Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries) gir en detaljert oversikt over næringens sammensetning, produksjon, trender og triggere for næringens utvikling både på EU- og medlemsstatsnivå.

STECF har funnet at akvakulturnæringen i EU er i en positiv utvikling. I perioden 2014-2016 har produksjonen økt med 6 % i salgsvolum og 8 % i salgsverdi, og produksjonen er nå på 1,4 millioner tonn (salgsvolum) og €4,9 milliarder i salgsverdi.

Næringen omfatter ca. 12 300 virksomheter og sysselsetter 75 300 personer. Små bedrifter med under 10 ansatte utgjør den største andelen virksomheter. Det påpekes i rapporten at akvakulturnæringen nå fremstår som en mer stabil arbeidsgiver med færre deltidsansatte enn tidligere (2014).

Veksten er positiv for alle tre hovedsegmenter av EUs akvakulturproduksjon; marin fisk, ferskvannsfisk og skalldyr. Med en omsetning på € 2 731 millioner, er produksjonen marin fisk økonomisk sett viktigst, mens skjellnæringen og ferskvannsoppdrettsnæringen omsetter for hhv. € 1 134 millioner og € 1 028 millioner. Laks, regnbueørret og europeisk havabbor er størst i verdi av de marine fiskeartene, mens skjellproduksjonen dominerer i volum.

Storbritannia er største produsent av laks, mens Hellas produserer størst andel havabbor og havkaruss (sea bream). Spania og Frankrike er de største produsentene av skjell.

For første gang er det i årets rapport er det foretatt en vurdering av effekten av medlemsstatenes iverksatte tiltak for å legge til rette for vekst og utvikling i akvakulturnæringen. Blant annet har medlemsstatene implementert flerårige strategiplaner med tiltak. STECF konkluderer med at selv om

tiltakene i strategiplanene ikke kan knyttes direkte til næringens vekst, ser tiltakene likevel ut til å ha hatt en positiv effekt. Kun et fåtall medlemsstater har imidlertid nådd produksjonsmålene i planene. Dette skyldes mest sannsynlig at de fleste medlemsstatenes mål har vært vel ambisiøse.

EU ønsker vekst i akvakulturnæringen

Akvakultur er omfattet av EUs felles fiskeripolitikk (CFP) og er et viktig element på blå vekst-agendaen. Næringen ansees for å ha stort vekstpotensial, på lik linje med andre næringer som bioprospektering, havenergi, kystturisme og mineralutvinning. Europakommisjonen har satt mål om 25 % vekst i akvakulturnæringen innen 2020. Det er foreløpig ikke konkretisert hvordan 25 %-målet skal nås. Europaparlamentet vedtok en resolusjon om akvakultur i juli 2018, som tar til orde for at en rekke utfordringer må løses før akvakulturnæringens potensial kan frigjøres; for eksempel forenkling av administrative prosedyrer og behovet for tilpasninger CFP og i EUs veterinær- og hygieneregelverk.

Kilde: Nærings- og fiskeriråd Caroline Lunde Ellingsen.

Europas blå økonomi gjør maritim arealplanlegging viktigere

ESPON har derfor tatt initiativ til en rapport titulert MSP-LSI - Maritime spatial planning and land-sea interactions. De viktigste oppdragsgiverne er ministerier i Tyskland, Polen, Nederland og Kroatia og den tyske delstaten Mecklenburg-Vorpommern. Prosjektet avsluttes våren 2019, og de forventede leveransene er:

- En metode for å klassifisere LSI (land-sjø-interaksjoner) i forskjellige målestokker
- Kart og sosioøkonomisk data om LIS i nøkkelsektorer som energi, transport, fiskeri, miljø, turisme og stedsutvikling
- Et sett med anbefalinger for myndigheter og interessenter som er involvert i maritim arealplanlegging

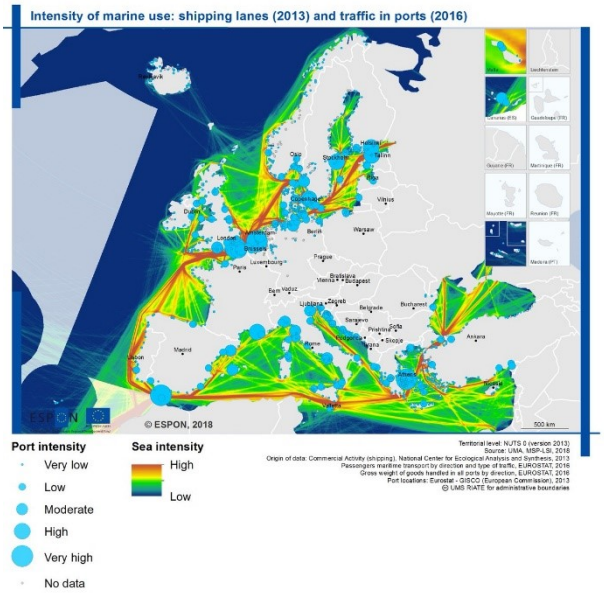

Blandede resultater av EUs fiskeripolitikk

Europaparlamentets sekretariat for forskningsoppdrag, Research4Committes, har gitt ut studien Implementation and impact of key European Maritime and Fisheries Fund measures (EMFF) on the Common Fisheries Policy, and the post-2020 EMFF proposal. Det europeiske sjøfarts- og fiskerifondet (EIBFF) er EUs finansielle instrument som støtter fiskeri- og havspolitikken for perioden 2014-2020. med et samlet budsjett på 8,6 milliarder euro. Denne studien tar sikte på å gi PECH-komiteen i Europaparlamentet med relevant informasjon og kriterier for behandling av lovforslaget. Resultatene viser at EMFF har en lav gjennomføringsgrad noe blant annet skyldes kompleks administrasjon og målstruktur.

Interreg-prosjektet Periscope er Agders redskap for å fremme blå vekst I Nordsjøen

Nordsjøen er et viktig område for Europas blå økonomi med marine ressurser, teknologisk avanserte industrier, store havneområder og økte offshoreaktiviteter. PERISCOPE er et prosjekt der de fleste av Nordsjøregionene under ledelse av Agder som tar sikte på å etablere et permanent innovasjonsøkosystem i Nordsjøregionen for å utvikle transnasjonale innovasjonspartnerskap for bærekraftig forretningsutvikling i nye blå markeder. PERISCOPE er et prosjekt medfinansiert av Nordsjøprogrammet under Interreg.

I tillegg til konkret industri- og innovasjonssamarbeid legger Agder bl.a. vekt på å bidra til kunnskapsgrunnlaget for fremtidig blå vekst.

Publikasjonen Building Industries at Sea: 'Blue Growth' and the New Maritime Economy tar for seg de ulike næringene innenfor blå vekst og ser på alt fra innovasjon, marked, struktur og næringenes livssyklus.

Rapporten peker på at det er planlagt investeringer for mer enn 1 milliard euro i akvakultur i Østersjøen/Nordsjøen i årene som kommer. De viktigste begrensingene for akvakultur er konkurranse med tredjeland som bringer markedsprisene ned, administrative byrder, og høyere kostnader for arbeidskraft og kapital.

Rapporten peker også på at det fremdeles trengs mye grunnforskning innen blå bioteknologi.

For havbunnsgruvedrift er utfordringen å finne de stedene hvor konsentrasjonene og tilgjengeligheten av malm er høy nok til å ha grunnlag for kommersiell utnyttelse på tross av lav teknologisk modenhet og dermed høye kostnader. Offentlig-privat samarbeid være et effektivt middel for å gjøre offshore gruvedrift til en suksess.

Det er enorme utnyttbare energiressurser tilgjengelig i verdenshavene. Usikkerheten rundt fremtidige kostnader gjør det imidlertid vanskelig å anslå omfanget av muligheten og størrelsen på markedet på lang sikt. Den utnyttbare energien til bølgekraftinnretninger anslås til 5 500 TWh / år, noe som tilsvarer omtrent 30% av verdens strømforbruk. Ocean Energy Forums mål er å installere 100GW av bølge og tidevann innen 2050. Dette tilsvarer 350 TWh av utnyttbar elektrisitet og åpner for et globalt marked for investeringer, arbeid og vekst. Dette vil også dekke 10% av EUs energibehov, og være en viktig komponent i overgangen til en «ren» økonomi.

Offshore vind er verdens mest kommersialiserte og teknologisk utviklede marine fornybare energisektor, og har raskt gått fra å være en nisjeteknologi til å bli en vanlig strømkilde. Det fokuseres i stor grad på å redusere energikostnadene og dermed komme på omtrent samme nivå som andre fornybare og fossile energikilder. Offshore-vind regnes som en høyteknologisk innovasjonssektor, og finansiering til teknologiutvikling er fortsatt viktig.

Drevet av lave salgspriser, høye produksjonskostnader og utvikling av nye landbaserte utnyttingsteknikker opplever olje- og gassvirksomheten offshore en betydelig nedgang. Til tross for negative utsikter kan utviklingen av nye og mer effektive undersjøiske utnyttelsessystemer gi et viktig løft for sektoren.

Shipping-industrien er svært konkurransedyktig og globalisert, og for å møte konkurransen har den europeiske skipsbyggingsindustrien vedtatt en spesialiseringsstrategi og fokusert sin virksomhet på bygging av mer lønnsomme skip. Takket være beliggenheten langs viktige handelsruter har de europeiske maritime transportselskapene en ledende posisjon i den globale industrien. Behovet for nye spesialiserte fartøy til ulike formål innen blå vekst gir muligheter for den europeiske skipsbyggingssektoren.

Teksten bygger bl.a. på materiale fra Sør-Norges Europakontor.

Arktis på dagsorden i det finske formannskapet høsten 2019

Det var såkalt Miniplenum i Europaparlamentet i Brussel 30. – 31. januar med mange viktige saker. Statsminister Sipilä markerte Finland på en positiv måte som neste rådsformannskap i debatten om Europas fremtid. Han presenterte aktuelle og tydelige forslag for EUs videre prioriteringer. Etter Parlamentsvalget må Rådet bli enig om en ambisiøs dagsorden som omfatter klima, vekst, sikkerhet og rettsstat. Sipilä sa at Finland har valgt internasjonalt samarbeid for å oppnå fred og økonomisk utvikling. Finland kan ikke akseptere kompromisser om rettsstaten, og støtter Europakommisjonens forslag om å knytte utbetalinger fra EUs fond til rettsstatsproblematikk. Den mest effektive måten å videreutvikle EU og oppnå borgernes tillit er å respektere det som er vedtatt og gjennomføre det på en effektiv måte. Statsministeren signaliserte følgende prioriteringer for det finske formannskapet:

Langtidsbudsjettet bør ligge så nært som mulig den nåværende relative andelen. Hovedfokuset bør være på områder der felles løsninger vil være best, som migrasjon, sikkerhet, indre marked,

innovasjon, digitalisering og klima. Overføringer til landbruket og regioner er viktige, budsjettet må være et balansert kompromiss mellom tradisjonell politikk og nye utfordringer. Enighet vil være mulig i løpet av Finlands presidentskap.

En felles migrasjonspolitikk er nødvendig. Årsakene til migrasjon må håndteres mer effektivt ved hjelp av bistand, humanitær bistand, handel og investeringer. I tillegg må returpolitikken effektiviseres og det må gjennomføres bosetting direkte fra flyktningeleirene for å minske presset på EUs yttergrense og hindre menneskesmugling. EUs yttergrenser må styrkes og man må bli enige om en solidaritetsløsning.

Sikkerhet- og forsvarssamarbeidet må intensiveres. Finland og Frankrike har etterlyst dette aktivt, statsministeren er fornøyd med fremgangen. Det europeiske forsvarsfondet og PESCO er skritt i riktig retning, i tillegg til styrkingen av kapasiteter mot hybride trusler. Det europeiske senteret i Helsinki bidrar til både EU og NATO. Flere EU-land er velkomne til å delta.

Det indre marked må forbedres. Vi har det beste felles markedet i verden og er den beste måten å skape arbeidsplasser på, kombinert med innovasjon og handel. Tjenester og digitale produkter er et stort potensiale som må utnyttes bedre. De 35 forslagene som er under forhandling må ferdigstilles. Den neste Europakommisjonen må integrere den indre markedet bedre med digitalisering, industripolitikk og ekstern konkurransedyktighet. EUs sosiale pilar må styrkes for å bedre konkurransedyktigheten, bl.a. på likestillingsområdet og bedre utdanningen for alle.

Handelspolitikk er viktig for konkurransedyktighet og arbeidsplasser. Avtalene med Japan, Vietnam, Singapore, Mexico og Canada er viktige fremskritt. Store handelspartneres innføring av hindringer må unngås og felles handelsregler respekteres.

Klima – her må EU ta ledelsen. IPCCs siste rapport har minnet oss om at klimaendringer truer livet på jorden. Teknologi er en god løsning, verden beveger seg mot lav-karbon, og vi går foran med ny teknologi. En ambisiøs klimapolitikk bidrar til nye arbeidsplasser i Europa. Det trengs tiltak for å håndtere CO2-utslipp, blant annet ved karbonopptak (carbon sinks) og ny teknologi. Statsministeren viste til det nordiske klimamøtet i Helsinki med løfte om å øke klimaambisjonene innen 2020. EU bør bli karbonnøytral i 2050. Finland ønsker sirkulær økonomi og bio-økonomi. Karbonopptak må økes ved hjelp av skogområder og jordbruksområder. Ved endringer i landbrukspraksis kan mer CO2 bindes. Et samarbeid med Afrika mot avskoging vil være effektivt.

Kommisjonspresident Juncker roste Finland for å ta ansvar for EU. Formannskapet rett etter Parlamentsvalget vil være krevende. Juncker ønsker at Arktis rykker opp øverst på EUs dagsorden. Arktis opplever oppvarming dobbelt så raskt som den globale oppvarmingen. Finland har formannskap for Arktisk råd, et toppmøte i regi av Arktis råd ville vært en god ide. Juncker var opptatt av at langtidsbudsjettet vedtas raskt for å unngå forsinkelser i programmene. Sipilä viste i sitt tilsvar til at det var mulig at et arktisk toppmøte ville inngå i møteprogrammet.

Bygger på en omtale fra ambassaderåd Gry Waage

EUs langtidsbudsjett – hva er status for programmene som angår kommunesektoren

Etter at Europakommisjonen la frem sitt forslag til budsjett våren 2018 har EU-parlamentet og Rådet (der landene sitter) utviklet posisjoner på flere områder. EU-institusjonene sikter nå mot å være enig om de overordnede rammene i budsjettet i oktober 2019 under det finske formannskapet.

Frem til da arbeider man for å oppnå enighet om *innholdet* i det enkelte program, så får beløpene vente til de endelige rammene er på plass.

Bildet endrer seg fra dag til dag, men i skrivende stund er status for behandlingen av programforslagene er som følger:

Oppnådd avtale mellom EU-institusjonene: **European Defense Fund, Digital Europe Programme, Rights and Values**

Trilog i gang: **Galileo/Copernicus, CEF, LIFE, Horizon, Fellesregelverket for strukturfondene**

Rådsposisjon og Parlamentsposisjon klar, men trilog ikke i gang: **Invest EU**

Rådsposisjon ikke klar, Parlamentsposisjon klar**: Interreg, ESF**

Rådsposisjon klar, Parlamentsposisjon ikke klar: **Connecting Europe Facility**

Verken Rådsposisjon eller Parlamentsposisjon klar: **naboskapsprogrammene**, **Det regionale utviklingsfondet, CAP**

Det rumenske presidentskapet vil legge frem en rapport om fremdriften i budsjettarbeidet senere i måneden.

På noen av områdene der trilogen er i gang ventes det rask enighet (CEF, Galileo/Copernicus), på andre områder er det lengre frem.

Det rumenske presidentskapet har gitt ut en «State of Play»-rapport som kan være nyttig lesning og vil legge frem en til ganske snart.

Digitalt hat-trick i EU

Det rumenske EU-formannskapet scoret hat trick når det gjelder ferdigbehandling av digitale lovforslag i februar. Det ble oppnådd enighet mellom EU-institusjonene om platform-to-business (P2B) forordningen, opphavsrettsdirektivet og Digitale Europe programmet.

Digital Europe programme 2021-2027
DEP ble det første sektorprogrammet under EUs neste langtidsbudsjett (MFF) der man ble enige om substansen. Fra 2021 ønsker EU å innrette den digitale satsingen mot de fem hovedområdene: High Performance Computing (HPC), Artificial Intelligence, Cybersecurity & trust, Digital Transformation & Interoperability og Digital Skills.

Enighet om plattformforordningen (P2B)
Oppsummert må det sies at det var Rådet som kom seirende ut av den politiske dragkampen om dette forslaget. Ferdigbehandlingen av plattformforordningen er en fjær i hatten for det rumenske

formannskapet. Det viser igjen at EU går i bresjen for lovgivning som begrenser makten til de store internettselskapene under strategien for det digitale indre markedet. Mottakelsen av enigheten viser nok også at EU langt på vei har klart å finne en balansegang mellom behovet for bedre beskyttelse og transparens, spesielt for små og mellomstore bedrifter, og ønsket om å stimulere innovasjon.

Enighet om opphavsrettsdirektivet
Europakommisjonen, Rådet og Parlamentet ble også enige i trilogforhandlingene om opphavsrettsdirektivet 13. februar i Strasbourg. Direktivet har vært svært omdiskutert både i Rådet og Parlamentet. Direktivet bevarer de mest sentrale elementene i Europakommisjonens opprinnelige forslag. Internettplattformene må inngå lisensavtaler med rettighetshaverne dersom disse ønsker dette (artikkel 11, «Publishers' right»), men «*individual words and very short extracts*» vil ikke være dekket av rettigheten. Videre vil plattformene holdes juridisk ansvarlig for opphavsrettsbekyttet materiale som gjøres tilgjengelig ulovlig, med mindre de har gjort tilstrekkelig innsats («best effort») for å forhindre dette (artikkel 13, «Value gap»). Oppstartsbedrifter som er yngre enn tre år, med mindre enn 10 millioner euro i årlig omsetning og færre enn fem millioner unike brukere per måned, vil være unntatt fra denne forpliktelsen. De utvidete mulighetene for rimelig kompensasjon fremstår imidlertid som den viktigste seieren for rettighetshaverne (forfattere, komponister, utgivere av pressepublikasjoner etc.) i det nye opphavsrettsdirektivet. Opphavsrettdirektivet handler imidlertid ikke kun om nye rettigheter for utgivere av pressepublikasjoner og tiltak for å lukke verdigapet. Den endelige teksten inneholder også viktige bestemmelser om blant annet tekst- og datautvinning (TDM). Bedre muligheter for utviklere til å gjøre dataanalyse på store datasett, uten å måtte inngå lisensavtaler, blir sett på som kritisk for å kunne utvikle teknologi basert på kunstig intelligens og maskinlæring i Europa.

Europaparlamentet vil videreføre Interreg

Europaparlamentet stemte i januar for å videreføre det europeiske territorielle samarbeidet – Interreg – i tråd med REGI-komiteens enstemmige innstilling og endringsforslagene fra AFET (utenrikskomiteen).Forslaget fikk et stort flertall (570 mot 80, 25 avsto fra å stemme.). Alle de store partigruppene (EPP, S&D, ALDE osv.) fremhevet gode resultater av programmet og argumenterte for videreføring og styrking. I debatten pekte flere på behovet for å redusere grensehindre for å sikre europeisk integrasjon, bl.a. i lys av Brexit.

Europakommisjonen vektla i sitt innlegg elementene i innstillingen som medfører økt satsing på å skape funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsregioner i grenseregionene og økt institusjonssamarbeid om å fjerne grensehindringer.

Parlamentets vedtak innebærer budsjettøkning og færre endringer i dagens programstruktur enn Europakommisjonens opprinnelige forslag. Parlamentets vedtak går blant ut på å styrke grensekryssende programmer, og å beholde en programstruktur som er likere dagens (dvs. reversering av deler av Europakommisjonens forslag). Blant annet vil samarbeid på tvers av henholdsvis land- og sjøgrenser fremdeles være likestilt innenfor de grensekryssende programmene. Parlamentet legger økt vekt på institusjonelt samarbeid, men matcher dette med at det settes av mer midler til mindre folk-til-folk-prosjekter.

Prosjektadministrasjonen og rapporteringen skal forenkles.

De foreslåtte interregionale innovasjonspartnerskapene blir en realitet, men blir sannsynligvis lagt under strukturfondene med mulighet for tredjelandsdeltakelse. Dette er en interregional partnerskapsmodell på særlig strategiske områder -- der Sogn og Fjordane og Hordaland nå deltar i to av i alt 9 piloter på henholdsvis maritim fornybar energi og batteriproduksjon. Formålet er å skape globalt konkurransedyktige europeiske verdikjeder, gjennom bl.a. raskere kommersialisering, mer effektiv og koordinert bruk av testsentre og strategiske investeringer.

Samarbeidet langs irske-grensen foreslås videreført. Sammenhengen mellom Interreg, naboskaps- og programmene for kommende medlemmer (pre-aksess) understrekes.

Utgangspunktet for trilogforhandlinger er godt. Selv om rådsposisjonen ikke vil være endelig avklart før senere på våren, er hovedtrekkene i Parlamentets vedtak i tråd med tendensene i rådsdiskusjonene. Fra norsk side kan arbeidet med å vurdere eventuell deltakelse i neste programperiode nå ta utgangspunkt i at programmet vil bli videreført og at våre naboland vil delta. Både budsjett og nye initiativer kan bli endret dersom forhandlingene om den langsiktige budsjettrammen for 2021-27 gjør det nødvendig. Budsjettforslag, forslag til forordninger og fakta ark finner du her.

Lest siden sist – kommunal og regionalpolitisk analyse

Eurostat har lagt frem årets statistiske portrett av Europas menn og kvinner.

Rapporten er lagt opp slik at det er enkelt å klikke seg gjennom dens tre deler som omhandler 1) demografi og helse 2) utdanning, arbeidsdeltakelse og inntekter. Her peker man blant annet på forskjeller mellom kvinner og menn. 3) matvaner, shopping, nettbruk og sosialt samvær.

Overturisme – hvor skjer det, hva er europeiske kommuners respons?

Enkelte steder i Europa rammes av «overturisme», det vil si at turiststrømmen er så høy at det er krevende for kommunene å håndtere konsekvensene for bl.a. transportnettet og boligmarkedet. En studie fra Europaparlamentets tenketank omtaler case fra hele Europa (deriblant Norge), foreslår indikatorer, peker på hvilke grep europeiske kommuner tar for å håndtere situasjonen og hvordan problemstillingen kan adresseres på europeisk nivå.

Effekten av Brexit på engelske regioner

En ny analyse fra CPMR anslår at Storbritannia vil tape om lag 13 milliarder euro i regionale utviklingsmidler etter Brexit. Rapporten peker blant annet på at Storbritannia allerede er landet i Europa med størst regionale forskjeller og at flere regioner har BNP per capita under EUs gjennomsnitt.

Den langsiktige virkningen på Europas fylker av EUs strukturfond

En studie utarbeidet av Joint Research Centre analyserer effekten av EUs strukturfond ved hjelp av likevektsmodeller.

Figure 17: Cumulative multiplier impacts in 2015 (left pane) and 2023 (right pane)

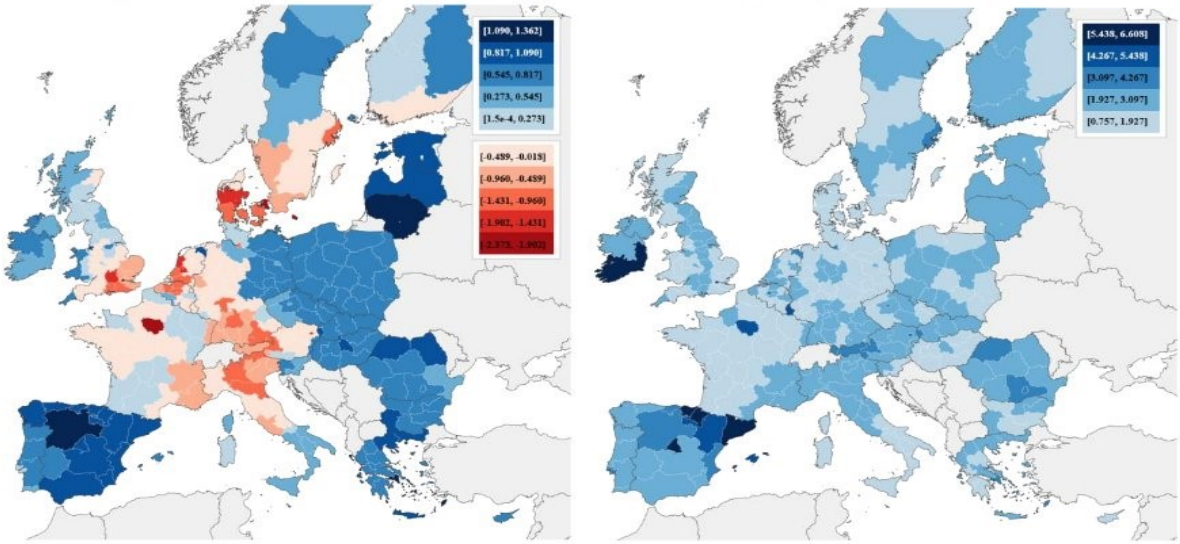

Demografiske utviklingstrekk i Europa – og nå kan du endelig lage dine egne demografiske kart

Denne briefingen fra Europaparlamentets tenketank gir en god oversikt over demografiske endringer i Europas land- og regioner. Den demografiske utviklingen har blant annet betydning for tilgangen på arbeidskraft i fremtiden. NordMap er et gratis verktøy for areal- og samfunnsplanleggere i Norden.

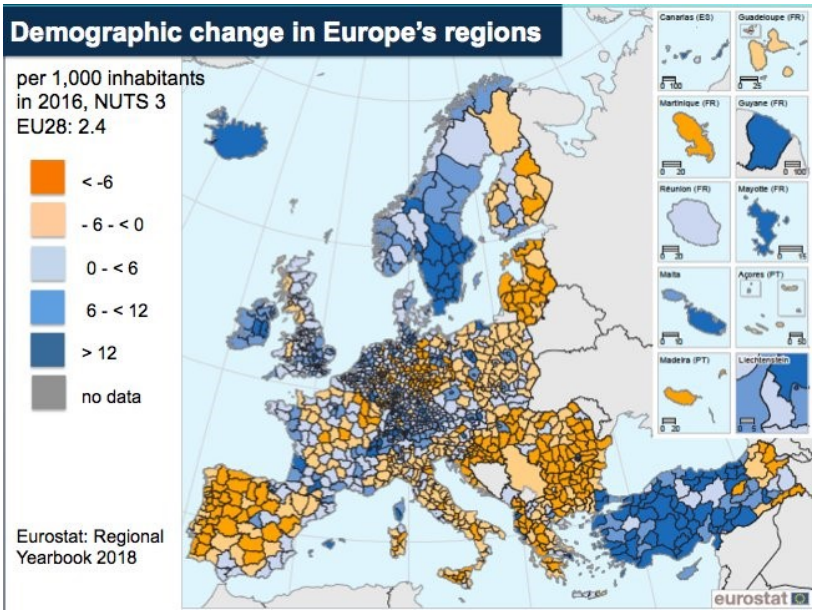

Regional økonomisk utvikling i Europe i perioden 1900-2010,

Joan R. Rosés and Nikolaus Wolf ved London School of Economics har gjort et forsøk på å gi en sammenhengende fremstilling av regional økonomisk utvikling i Europa i forrige århundre.

Ain't no mountain high enough… Ekspertrapport om områder med geografiske ulemper

Mye av Europa er fjell, øyer og daler. Samhørighetspolitikken (strukturfondene) vektlegger regioner med permanente natur- eller demografiske ulemper som fjell, øyer og tynt befolkede områder. Denne ferske ekspertanalysen fra DG REGIO gir en god oversikt over hvordan medlemslandene bruker EU-midler til å styrke utviklingen av øyer, fjell og tett befolkede områder gjennom EUs samhørighetspolitikk i programperioden 2014-2020.

Analysen for 2014-2020 identifiserte 15 medlemsstater som fremhevet bestemte territoriale utfordringer i partnerskapsavtalene på grunn av deres økologiske, fjellrike og eller tynnbefolket karakter av deres territorier eller deler av dem. Det finnes en rekke måter og verktøy som brukes til å svare på disse utfordringene: prosjekter og programmer, bruk av integrerte territoriale investeringer, lokalutvikling, finansielle instrumenter, utvalg av støttekriterier osv.

Foto: Euromontana

Statststøtte – enklere enn man skulle tro?

2018 State Aid Scoreboard viser at over 96% av tiltakene kunne gjennomføres raskt og uten å varsle Europakommisjonen på forhånd. Europakommisjonen mener regelverket og resultatene viser den positive effekten av den moderniserte statsstøttepolitikken når det gjelder å styre offentlig støtte i retning av å oppfylle felleseuropeiske målsetninger. Over 96% av de nye tiltakene som ble gjennomført, falt inn under den generelle gruppeunntaksforordningen og kunne raskt implementeres

av medlemsstatene til fordel for innbyggere, bedrifter og regioner. Slik unngår man unødvendige forsinkelser. Les mer her.

Vil robotene ta jobben din?

Den tredje utgaven av Job Creation and Local Economic Development ser på hvordan kompetanse, kapital og stedsbaserte faktorer påvirker automatiseringen av bedriftene.

Save the date!

22-24. mai, Urban Future Global Conference (UFGC), Oslo

The URBAN FUTURE global conference er en global konferanse med fokus på å gjøre byene mer bærekraftige. I 2019 vil arrangementet bli avholdt i Oslo som del av European Green Capital 2019. UFGC vil ha fire hovedtemaer som er viktige for fremtidens byer, nemlig urban mobilitet, byggemiljø og arkitektur, lederskap og grønt entreprenørskap og innovasjon. Mer informasjon om the URBAN FUTURE global conference finner du her.

13.-17. mai 2019: EU Green Week 2019

Den 13.-17. mai 2019 organiserer Europakommisjonen neste utgave av EUs grønne uke for å trekke oppmerksomhet til politiske og lovgivende arbeid på miljø- og klimaspørsmål. Registreringen åpnes i mars 2019. Mer informasjon her.

17. juni 2019 - EU Sustainable Energy Week 2019

2019. Her diskuteres energi-Europas fremti. EUSEW 2019 finner sted i Brussel fra 18. til 20. juni 2019. Mer informasjon her. Deadline er 28. januar 2019.

07.-10. oktober 2019 - European Week of Regions and Cities (EWRC)

Den europeiske uken for regioner og byer er en årlig fire-dagers begivenhet hvor byer og regioner viser frem prosjekter og diskuterer løsninger på felles utfordringer. Mer informasjon her.

20.-22. november 2019: EUROCITIES 2019

Praha er vertskap for den årlige konferansen EUROCITIES 2019. Les mer her.

KILDER TIL INFORMASJON

Nyhetssider:

Den norske europarådsdelegasjonens Facebookside
Lovdatas oversikt over nye vedtak: https://europalov.no/

Norske regioners Europakontor i Brussel

Nord-Norges europakontor - www.northnorway.org
Osloregionens Europakontor - http://osloregion.org
Stavangerregionens Europakontor - www.stavangerregion.no
Sørlandets Europakontor - www.south-norway.no
Trøndelags Europakontor - www.mid-norway.no

Vest-Norges Brusselkontor - www.west-norway.no

Stortingets EU-EØS-nytt:
https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/EU-EOS-informasjon/EU-EOS-nytt/

Europeiske tenketanker

- Centre for European Policy Studies, CEPS (Brussels) - http://www.ceps.be/
- European Policy Centre, EPC (Brussels) - http://www.epc.eu/
- Friends of Europe (Brussels) - http://www.friendsofeurope.org/
- The World Pensions Council (Paris) - http://www.worldpensions.org/

Europeiske paraplyorganisasjoner

- Municipal Waste Europe

DG Regio og Urban Policy

- Tidsskriftet Panorama
- Kart og statistikk

Europaparlamentet

- REGI-komiteen nyhetsbrev

Nyhetssider og databaser

- Bulletin
- EU Issue Tracker
- EU Observer
- Euractiv
- Politico

PÅ KALENDEREN – NOEN KOMMENDE BEGIVENHETER OG TIDSFRISTER

Når	Hva	Hvor	Mer informasjon
11-14/03/2019	**EP plenumssesjon**	Strasbourg	her
13-15/03/2019	**EUROCITIES Mobility forum Spring 2019**	Karlsruhe	her
14-15/03/2019	**(Re)New Europe – 8th European Summit of Regions and Cities**	Bucuresti	her
19-21/03/2019	**European Economic and Social Committee**	Brussel	her
20-21/03/2019	**EUROCITIES Second Mayors Summit**	Brussel	her
25-28/03/2019	**EP plenumssesjon**	Strasbourg	her
26-28/03/2019	**Assembly of European Regions** Themes: The bioeconomy—and more specifically food, innovation and health—will be in the spotlight for the thematic activities. Other topics addressed include the sustainable development goals, youth entrepreneurship and mobility.	Örebro	her
27-29/03/2019	**KSF 2019 Spring meeting**	Eindhoven	her
28/03/2019	**Beyond Data Event 2019**	Eindhoven	her
28-31/03/2019	**InOut 2019**	Rennes	her
08/04/2019	**Mayors from the UNECE meet for the Day of Cities.**	Geneve	her
12-16/04/2019	**Sustainability Transitions in the Coastal Zone**: **Activating Real Coastal Transitions**	Limerick	her
17-19/06/2019	**Nordic Division of the Regional Studies Association (NoRSA) Conference 2019: Davids and Goliaths: Regions in the Age of Urbanisation and Digitalisation**	Seinäjoki, Finland	her

Forkortelser:
CAFA/CFFA - Commission for Financial and Administrative Affairs of the CoR
CEPLI – European Confederation of Local Intermediate Authorities
CEMR - Council of European Municipalities and Regions (CEMR)
CIVEX – Commission for Citizenship, Governance, Institutional and External Affairs of the CoR
CoR – European Committee of the Regions - CoR Meetings Calendar 2019
COTER – Commission for Territorial Cohesion Policy and EU Budget of the CoR
EC – European Commission, Europakommisjonen
ECON – Commission for Economic Policy of the CoR
EESC – European Economic and Social Committee – EESC Meetings Calendar 2019
EGTC – European Grouping of Territorial Cooperation
ENVE – Commission for the Environment, Climate Change And Energy of the CoR
EP – EU-parlamentet, kalender 2019

NAT – Commission for Natural Resources of the CoR
REGI – EU-parlamentets komité for regionalutvikling og samhørighetspolitikk
SEDEC – Commission for Social Policy, Education, Employment, Research and Culture of the CoR
UIA – Urban Innovative Actions Initiative

Ta kontakt!

Eivind Lorentzen, Trond Helge Baardsen og Maria Deridder Holmlund hører gjerne fra deg HER